

26-10-2011

Brief

Blad 1 van 1
Uw kenmerk
Ons kenmerk 11-28746NM
Onderwerp Aanbieden rapport 2890
Bijlagen 1 x rapport 2890 Dorpskerk te Bunnik

ADC ArcheoProjecten
Nijverheidsweg-Noord 114
T (033) 299 81 81
F (033) 299 81 80
relatiebeheer@archeologie.nl
www.archeologie.nl

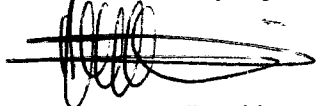
Milieudienst Zuidoost-Utrecht
T.a.v. Dhr. P.C. de Boer
Postbus 461
3700 AL Zeist

Geachte heer De Boer,

ADC ArcheoProjecten heeft het genoegen u de definitieve rapportage te doen toekomen betreffende het archeologisch onderzoek Dorpskerk te Bunnik. Indien u nog vragen heeft kunt u contact opnemen met projectleider Jitske Blom of de afdeling relatiebeheer: 033 - 299 8181.

Wij hopen het onderzoek naar tevredenheid te hebben uitgevoerd en danken u voor de opdracht en de prettige samenwerking.

Met vriendelijke groet,

Nicole Meijers-Vermond
ADC ArcheoProjecten

Kopie rapport met opmerkingen MZOU 24-10-2011 ~~JB~~

Dorpskerk te Bunnik

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

J.M. Blom

Colofon

ADC Rapport 2890

Dorpskerk te Bunnik

Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek

Auteur: J.M. Blom

In opdracht van: BügelHajema

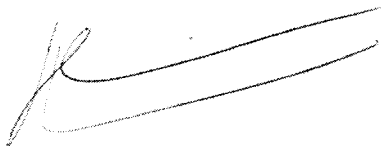
© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 13 oktober 2011

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: concept , 11 oktober 2011

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized, cursive script that is difficult to decipher. It appears to be a personal signature, possibly of the author or a representative of the publisher.

Autorisatie:

J. Huizer

ISBN 978-94-6064-882-3

ADC ArcheoProjecten

Tel 033-299 81 81

Postbus 1513

3800 BM Amersfoort

Fax 033-299 81 80

Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het plangebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
2 Bureauonderzoek	7
2.1 Doelstelling en vraagstelling	7
2.2 Methodiek	7
2.3 Resultaten	8
2.4 Conclusies	11
3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	12
3.1 Doelstelling en vraagstelling	12
3.2 Methodiek	12
3.3 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	13
3.4 Conclusies	14
4 Aanbeveling	15
Literatuur	16
Geraadpleegd kaartmateriaal	16
Geraadpleegde websites	16
Lijst van afbeeldingen en tabellen	16
Bijlage 1 Boorgegevens	

Administratieve gegevens van het plangebied

Provincie: Utrecht
Gemeente: Bunnik
Plaats: Bunnik
Toponiem: Kerkpad 2 – herontwikkeling Dorpskerk
Kadastrale gegevens: Bunnik sectie onbekend nr. 5442
Kaartblad: 32C
Oppervlakte plangebied: 2160 m²
Coördinaten: 142.346/453.419 (N); 142.393/453.396 (O); 142.346/453.355 (Z);
142.322/4503.379 (W)
Bevoegde overheid: gemeente Bunnik
Deskundige namens de bevoegde overheid: dhr. P.C. de Boer ~~en mev. S. Bee~~ (regio-archeoloog Milieudienst
Zuidoost-Utrecht)
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code): 48602
ADC-projectcode: 4130729
Periode van uitvoering: september en oktober 2011
Beheer en plaats documentatie: ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot): <http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-2urs-73>

Samenvatting

In opdracht van Bügel Hajema heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Dorpskerk in Bunnik. Voor deze locatie wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd in verband met de beoogde ontwikkeling van een nieuw kerkelijk centrum.

Op basis van het bureauonderzoek werden in en op de oeverafzettingen van de Kromme Rijn archeologische waarden uit de perioden Bronstijd – Vroege Middeleeuwen verwacht. De resten manifesteren zich naar verwachting als een archeologische laag. De afzettingen van de Kromme Rijn worden vermoedelijk afgedekt door een ophogingspakket, dat mogelijk vanaf het eind van de Vroege Middeleeuwen is gevormd. De dikte hiervan is niet bekend. Vanwege de aanwezigheid van de dorpskerk in het plangebied, worden resten die met deze bebouwing samenhangen verwacht, zoals graven en funderingen. Ook archeologische waarden daterend van voor de bouw van de kerk op deze locatie kunnen worden aangetroffen. Daarnaast kunnen kuilen, greppels en putten worden aangetroffen. Deze waarden kunnen dateren uit perioden vanaf de Vroege Middeleeuwen. Er zijn geen aanwijzingen dat de bodem diep is verstoord.

Teneinde deze verwachting te toetsen werd in het plangebied een verkennend booronderzoek uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat met name rondom de kerk deels intacte oeverafzettingen aanwezig zijn, waarop een ophogingspakket aanwezig is. Op basis van het in de ophogingslagen aangetroffen aardewerk, kan worden geconcludeerd dat dit in ieder geval vanaf de 16^e eeuw is opgeworpen, maar gezien de ouderdom van de kerk (vanaf de 13^e eeuw) kan een vroegere datering niet worden uitgesloten. In boring 3 is mogelijk gestuit op funderingen van een voorganger van de kerk en ter plaatse van boring 7 is gestaakt op een grote hoeveelheid botmateriaal.

ADC ArcheoProjecten adviseert om in het plangebied een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P), teneinde gaafheid, omvang, datering en conservering van archeologische resten te onderzoeken. Het betreft in principe enkel de locatie waar de bodem verstoord zal gaan worden door eventuele toekomstige nieuwbouw. De locatie hiervan is op moment van schrijven nog niet bekend.

De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PVE).

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	1500 - heden
Middeleeuwen:	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding

In opdracht van Bügel Hajema heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Dorpskerk in Bunnik. Voor deze locatie wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd in verband met de beoogde ontwikkeling van een nieuw kerkelijk centrum.

De gemeente Bunnik heeft een vastgesteld archeologisch beleid.¹ Op grond van het gemeentelijk beleid valt het plangebied in categorie 2, een gebied of terrein van archeologische waarde. Om in deze zone een bestemmingsplanwijziging te kunnen doorvoeren moet de initiatiefnemer een rapport overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld.

Het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied dient in heel Nederland te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2).² De gemeente kan hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Bunnik heeft – voor zover bekend - geen aanvullende uitvoeringskaders vastgesteld voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek, noch zijn deze voor dit project afzonderlijk opgesteld. Dit bureauonderzoek is dus gebaseerd op de algemene criteria die in de KNA staan geformuleerd.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 22, 23 en 26 september 2011 en het booronderzoek op 6 oktober 2011. Meegewerkt hebben: J.M. Blom (prospector), J.A.G. van Rooij (prospector), J. Huizer (senior prospector).

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende en/of verwachte archeologische waarden, binnen een omschreven gebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?

Indien mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn:

- Is het plangebied voldoende onderzocht? Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

2.2 Methodiek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

¹ Klerks & Simons 2011.

² SIKB 2010.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 3.1 tot en met 3.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

Het plangebied ligt aan het Kerkpad 2 te Bunnik en heeft een oppervlakte van 2160 m². De exacte locatie is weergegeven in afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van ca. 250 m rondom het plangebied.

Voor het plangebied wordt een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd in verband met de beoogde ontwikkeling van een nieuw kerkelijk centrum. Hierbij zal een gebied met een oppervlakte van 2160 m² worden heringericht. Er zijn in deze fase drie uitbreidingsopties. Exacte inrichtingsplannen zijn nog niet bekend.

De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond mogelijk worden aangetast.

2.3.2 Beschrijving huidig gebruik

Binnen het plangebied zijn momenteel een kerk, een kosterswoning en huizen, de zogenaamde 'witte huisjes' (zie paragraaf 2.3.3) gelegen. De ruimte hieromheen is in gebruik als gazon.

2.3.3 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en ondergrondse bouwhistorische waarden

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt³:

Bron	Historische situatie
Ultraiectum 1645 (J. Blaeu)	kerk te Bunnik
Minuutplan 1811-1832 ? Veldminuut uit ca. 1850	kerk en witte huisjes aanwezig, bomen en grasland rondom kerk en witte huisjes aanwezig, mogelijk kosterwoning aanwezig, bomen en grasland rondom
Bonnekaarten uit 1873, 1882, 1910, 1913, 1920, 1932 en 1943 ⁴	kerk, witte huisjes en kosterwoning aanwezig, bomen en grasland rondom
Topografische kaarten uit 1953, 1973 en 1994 ⁵	situatie ongewijzigd
KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH) ⁶	geen elementen
Cultuurhistorische waardenkaart provincie Utrecht ⁷	Romaans kerkgebouw uit 1175-1225 kosterwoning (huidige witte huisjes) uit 1764

De oudste vermelding van Bunnik dateert reeds uit de 10^e eeuw.⁸ De dorpskerk dateert uit ca. 1200. De voormalige kosterwoning, de huidige zogenaamde witte huisjes, is in 1764 gebouwd (zie afb. 3). De huidige kosterwoning is in het midden van de 19^e eeuw gebouwd. Op basis van oude kaarten wordt aangenomen dat sinds halverwege de 19^e eeuw het grondgebruik rond de huidige bebouwing niet is veranderd. Rond de bebouwing was grasland met bomen gelegen (zie afb. 4).

In de bodem van het plangebied is mogelijk een HBO-tank (huisbrandolie) aanwezig. Niet bekend is of deze inmiddels is gesaneerd.⁹ Er zijn geen aanwijzingen dat de bodem buiten deze relatief recent aangebrachte tank is verstoord.

2.3.4 Beschrijving van bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologie ¹⁰	Formatie van Echteld/Formatie van Nieuwkoop; rivierklei en -zand met inschakelingen van veen (Ec2)
Geomorfologie ¹¹	bebouwd, vermoedelijk rivieroeverwal (3K25)
Bodemkunde ¹²	bebouwd, vermoedelijk kalkhoudende ooivaaggronden (Rd90A)
Meandergordels ¹³	Kromme Rijn (ca. 1050 v. Chr – 1122 na Chr.)
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ¹⁴	geen elementen

Rivierafzettingen uit het Holoceen, de huidige geologische periode die ca. 11.500 jaar geleden begon, worden gerekend tot de Formatie van Echteld. Het plangebied is gelegen op de oeverwal van de Kromme Rijn, een meanderend systeem dat vanaf ca. 1050 voor Chr. actief was. In 1122 na Chr. werd de rivier ter hoogte van Wijk bij Duurstede afgedamd.¹⁵

In het gebied rond de Kromme Rijn was de bodemgesteldheid gunstig voor bewoning. Er hebben zich dan ook al vroeg mensen gevestigd op de hogere ruggen van de fossiele rivierlopen en op de oevers van nog actieve systemen. In het stroomgebied van deze rivier heeft vanaf de Bronstijd continue bewoning plaats gevonden, met een piek in de Romeinse tijd.¹⁶ In de 8^e eeuw was de

³ Nb. de kadastrale minuut kon niet worden geopend ten tijde van de uitvoering van het bureauonderzoek. De informatie is verkregen uit de haalbaarheidsstudie (Van Hoogevest architecten 2010).

⁴ Bureau Militaire Verkenningen 1873, 1882, 1910, 1913, 1920 en 1932.

⁵ Topografische Dienst 1953, 1973 en 1994.

⁶ <http://www.kich.nl>

⁷ <http://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/cultureel-erfgoed/archeologie/cultuurhistorie/>

⁸ Van Berkel & Samplonius 2007.

⁹ www.bodemloket.nl

¹⁰ De Mulder et al. 2003.

¹¹ Stichting voor Bodemkartering 1982.

¹² Stichting voor Bodemkartering 1966.

¹³ Berendsen & Stouthamer 2001.

¹⁴ <http://www.ahn.nl/viewer>

¹⁵ Berendsen & Stouthamer 2001.

¹⁶ Vos 2009.

Kromme Rijn nog een belangrijke rivier, maar in de 10^e eeuw kreeg deze belangrijke transportader te maken met toenemende verzanding. De in noordoostelijke richting opschuivende Kromme Rijn kreeg na de afdamming in 1122 haar huidige loop. De afdamming was slechts de bezegeling van een reeds in gang gezet natuurlijk proces.¹⁷

De natuurlijke rivierafzettingen zijn vermoedelijk afgedekt door een ophogingspakket, dat is gevormd vanaf de Late Middeleeuwen. De dikte van dit pakket is niet bekend.

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Bron	Omschrijving
Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW)	hoge indicatieve archeologische waarde
Archeologische beleidsadvieskaart gemeente Bunnik ¹⁸	gebied of terrein van archeologische waarde
Archeologische Monumenten Kaart (AMK) waarnemingen ARCHISII (Archeologisch Informatie Systeem)	AMK-terrein 12213: oude kern Bunnik 28569 tinnen kannetje 19 ^e eeuw 58933 woonlaag IJzertijd en Middeleeuwen 402699 geuloever IJzertijd 404655 aardewerk Late Middeleeuwen
vondstmeldingen ARCHISII	geen
onderzoeksmeldingen ARCHISII	18676: booronderzoek -> advies: geen vervolg

Het plangebied heeft zowel op de landelijke als op de gemeentelijke verwachtingskaart een hoge waarde. Deze is gebaseerd op de ligging op de oevers van de Kromme Rijn. De ligging van deze waarden is weergegeven in afb. 5.

De oude kern van Bunnik, waarbinnen het plangebied is gelegen, is een terrein van hoge archeologische waarde. Er worden nederzettingssporen uit perioden vanaf de Vroege Middeleeuwen verwacht.¹⁹

In het plangebied zelf is één waarneming gedaan. Het betreft een tinnen kannetje uit de 19e eeuw, dat door een particulier in een tuin is gevonden.²⁰

De oudste vondsten binnen het onderzoeksgebied dateren uit de IJzertijd. Ongeveer 150 m ten zuidwesten van het plangebied is een geuloever uit deze periode waargenomen bij niet-archeologische graafwerkzaamheden. Er zijn geen archeologische vondsten of sporen aangetroffen.²¹ Een kleine 100 m ten zuidwesten hiervan is op een stroomrug een woonlaag uit de IJzertijd en Middeleeuwen aangetroffen, eveneens bij niet-archeologische graafwerkzaamheden.²²

Ca. 250 m ten zuidoosten van het plangebied is in een rioolsleuf een verstoorde laag van meer dan 2 m diep waargenomen, met op sommige plaatsen daarin op geringe diepte brandplekken. Zowel in de verstoorde laag als in de brandplekken bevond zich laatmiddeleeuws aardewerk.²³

In het onderzoeksgebied is slechts één onderzoek uitgevoerd, ongeveer 250 m ten westen van het plangebied. Hieruit is gebleken dat de bodem in vrijwel het gehele plangebied geen natuurlijk profiel vertoont, maar verstoord is tot een diepte van ca. 40 tot ca. 120 cm onder maaiveld. Er is geen vervolgonderzoek aanbevolen.²⁴

¹⁷ Van Kappel 2007.

¹⁸ Klerks & Simons 2011.

¹⁹ AMK-terrein 12213.

²⁰ Waarneming 28569.

²¹ Waarneming 402699.

²² Waarneming 58933.

²³ Waarneming 404655.

²⁴ Leuving 2006, onderzoeksmelding 18676.

2.4 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

- Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?

Ja, er zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig.

2.4.1 Specifieke archeologische verwachting

In het plangebied kunnen archeologische waarden voorkomen uit perioden vanaf de Bronstijd. Deze kunnen worden aangetroffen in en op de oeverafzettingen van de Kromme Rijn. In deze afzettingen worden waarden uit de perioden Bronstijd – Vroege Middeleeuwen verwacht. De resten manifesteren zich naar verwachting als een archeologische laag, bestaande uit een vermenging van onder meer kleine fragmenten aardewerk, houtskool en bot met het oorspronkelijke substraat. De meeste typen archeologische resten (bot, houtskool, aardewerk, metaal) zijn door de vermoedelijk natte en zuurstofloze condities goed geconserveerd.²⁵ De beperkte beschikbare gegevens laten niet toe, het complextype en de omvang van de verwachte resten nader te specificeren.

De afzettingen van de Kromme Rijn worden vermoedelijk afgedekt door een ophogingspakket, dat mogelijk vanaf het eind van de Vroege Middeleeuwen is gevormd. De dikte hiervan is niet bekend. Vanwege de aanwezigheid van de dorpskerk in het plangebied, worden resten die met deze bebouwing samenhangen verwacht, zoals graven en funderingen. Ook archeologische waarden daterend van voor de bouw van de kerk op deze locatie kunnen worden aangetroffen. Daarnaast kunnen kuilen, greppels en putten worden aangetroffen. Deze waarden kunnen dateren uit perioden vanaf de Vroege Middeleeuwen. Er zijn geen aanwijzingen dat de bodem diep is verstoord.

Indien mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn:

- Is het plangebied voldoende onderzocht? Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig?

Het plangebied is nog niet voldoende onderzocht. Geadviseerd is een verkennend booronderzoek uit te voeren.

²⁵ Kars & Smit 2003.

3 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.1 Doelstelling en vraagstelling

De bij het Inventariserend Veldonderzoek toegepaste methoden zijn conform de KNA, versie 3.2 Landbodems, in het bijzonder specificatie VS03 (booronderzoek). Uitgangspunt van het inventariserend veldonderzoek is de gespecificeerde verwachting zoals die is opgesteld in het bureauonderzoek. De strategie voor het veldonderzoek is hierop gebaseerd, alsmede op het voor dit onderzoek opgestelde Plan van Aanpak.

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting.²⁶

Het doel van dit onderzoek is het verkennen van de bodemopbouw. Daarmee worden de volgende delen van het specifieke archeologische verwachtingsmode getoetst:

- a) In het plangebied zijn oever- en beddingafzettingen van de Kromme Rijn aanwezig
- b) In het plangebied is een ophogingspakket aanwezig dat is gevormd vanaf de het eind van de Vroege Middeleeuwen

De rapportage is opgesteld conform specificatie VS05.

Het inventariserend veldonderzoek vond plaats door middel van een verkennend booronderzoek. Ten behoeve van het inventariserend veldonderzoek is een plan van aanpak (PvA) opgesteld conform KNA (Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie) specificatie VS01.²⁷

Hierin zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Is / zijn de genoemde hypothese(s), zoals vermeld in de specifieke archeologische verwachting, juist?
- Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?
- Is het plangebied voldoende onderzocht? Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig?

3.2 Methodiek

In het plangebied zijn grondboringen uitgevoerd met als doel het bepalen van de bodemopbouw en eventuele bodemverstoringen. Dit is de verkennende fase van het inventariserend veldonderzoek.

Het verkennen van de bodemopbouw gebeurt door de bodemtextuur en, indien relevant, bodemkundige horizonten systematisch te beschrijven. Eventuele afwijkingen van de verwachte bodemopbouw zoals vastgesteld op grond van het bureauonderzoek, en andere niet-natuurlijke bodemkenmerken kunnen er aanleiding toe geven om (delen van) het plangebied als verstoord te beschouwen.

Er zijn zeven boringen verspreid over het plangebied uitgevoerd met een 7 cm Edelmanboor en een 3 cm guts tot gemiddeld 200 cm -mv.²⁸ Boringen 3, 4 en 7 zijn gestuit op respectievelijk 150, 110 en 160 cm -mv. Boringen 3 en 4 zijn gestuit op baksteen en boring 7 op bot.

²⁶ Paragraaf 2.4.1.

²⁷ Het PvA is opgesteld door J.M. Blom (prospector) op 27 september 2011 en geaccordeerd door R.M. van der Zee (senior prospector) en P.C. de Boer (deskundige namens het bevoegd gezag).

²⁸ De bevoegde overheid had acht boringen gepland op deze locatie; een boring die gepland was in de tuin van een particulier kon niet worden gezet vanwege het ontbreken van betredingstoestemming.

De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.²⁹ De X- en Y-coördinaten zijn bepaald aan de hand van de lokale topografie. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is aan de hand van AHN-beelden.

3.3 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

3.3.1 Lithologische beschrijving

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 6. De boorgegevens worden gepresenteerd in bijlage 1. Het opgeboorde materiaal is kalkrijk en roestvlekken zijn tot maximaal 105 cm –mv waargenomen.

Op basis van de resultaten van boringen 1, 2, 5 en 6 kunnen van onder naar boven vier niveaus worden onderscheiden:

- 1) matig fijn tot matig grof zand, top 175 tot 200 cm –mv
- 2) sterk siltige klei met zandlagen, top op 105 tot 160 cm –mv
- 3) sterk siltige klei met bijmengsels, top op 15 tot 30 cm –mv
- 4) zandige klei zwak tot matig humeus, vanaf maaiveld

Het diepst aangetroffen niveau (pakket 1) betreft matig fijn tot matig grof zand. Dit niveau is in boringen 1, 2 en 4 aanwezig. Hierboven is in deze boringen, en in boring 6, sterk siltige klei met zandlagen aangeboord (pakket 2). Dit niveau wordt afgedekt door een laag overwegend sterk siltige klei met bijmengsels als mortel, leisteen, grindjes, baksteen en aardewerk (pakket 3). In tabel 2, weergegeven in onderstaande paragraaf, worden de dateerbare fragmenten aardewerk beschreven. In drie boringen in het oostelijke en centrale deel van het plangebied zijn in pakket 3 trajecten met opmerkelijk veel bijmengsels aanwezig; in boring 3 is in het traject tussen 80 en 110 cm –mv veel leisteen aangetroffen. In boring 4 is tussen 30 en 80 cm –mv veel baksteen en mortel aanwezig. In boring 5 is tussen 45 en 120 cm –mv veel leisteen, baksteen en mortel opgeboord. Pakket 3 wordt afgedekt door een enkele decimeters dikke humeuze laag, waarin eveneens puin- en baksteenresten aanwezig zijn.

De gestuite boringen wijken enigszins af van bovenstaande (vereenvoudigde) bodemopbouw. In boring 3 is tot de maximale boordiepte enkel matig tot sterk zandige humeuze klei aangeboord. Ook in boring 4 is overwegend zandig materiaal aangetroffen: zandige klei dan wel kleilig zand. In boring 7 bestaat het diepste niveau uit zwak zandige klei, waarvan de top op 110 cm –mv ligt. Hierboven is een 80 cm dikke laag sterk siltige klei aangeboord, die wordt afgedekt door zwak zandige humeuze klei (pakket 1). In boringen 3, 4 en 7 zijn tot de maximale boordiepte bijmengsels als puin, baksteen en leisteen aangetroffen.

3.3.2 Interpretatie

De boringen kunnen in twee groepen worden opgedeeld. In boringen 1, 2, 5 en 6 zijn intacte afzettingen van de Kromme Rijn aangetroffen. In boringen 3, 4 en 7 is enkel omgewerkte grond aangeboord. Hieronder wordt eerst de interpretatie van de eerste groep beschreven.

Pakket 1, het matig fijne tot matig grove zand, wordt geïnterpreteerd als beddingafzettingen van de Kromme Rijn. Hierboven zijn oeverafzettingen van dit systeem aangeboord (pakket 2). Deze worden afgedekt door een pakket omgewerkte grond met bijmengsels (pakket 3). Het betreft onder andere bouwmaterialen voor de kerk, zoals mortel, baksteen en leisteen. Tevens zijn in twee boringen (1 en 2) dateerbare indicatoren aangetroffen (zie onderstaande tabel).

²⁹ Bosch 2005; Normalisatie-Instituut 1989.

Tabel 2. Archeologische indicatoren en vondsten

Oorsprong	Vondstnummer	Diepte cm-mv	x (mRD)	y (mRD)	Omschrijving	Datering
Boring 1	Geen	50-70	142345	453362	Aardewerk	19 ^e eeuw
Boring 2	Geen	100-110	142362	453373	Aardewerk	16 ^e /17 ^e eeuw
Boring 4	Geen	30	142369	453388	Aardewerk	19 ^e eeuw

Op basis van deze vondsten kan pakket 3 worden gedateerd in de Nieuwe tijd. Een oudere datering, gebaseerd op historische bronnen, kan echter niet worden uitgesloten. Pakket 4 tenslotte betreft de moderne bouwvoor.

In boringen 3, 4 en 7 is enkel omgewerkte grond aangetroffen. Op basis van de aardewerken – scherf uit boring 4 kan deze mogelijk worden gedateerd in de 19^e eeuw. De locatie van boring 4, direct naast de Kromme Rijn, maakt het echter ook mogelijk dat het hier opgebaggerd of opgebracht materiaal betreft.

Boringen 3 en 4 zijn gestuit op baksteen. Mogelijk zijn hier oude funderingen aanwezig. Ter plaatse van boring 3 kunnen de resten van een voorganger van de huidige kerk aanwezig zijn, maar vanwege de relatief grote afstand van boring 4 tot het huidige kerkgebouw, is dit hier vermoedelijk niet het geval. Boring 7 is gestaakt op een grote hoeveelheid botresten. Of dit dierlijk of menselijk botmateriaal betreft is niet bekend.

Samengevat blijkt dat rond de kerk overwegend intacte oeverafzettingen van de Kromme Rijn aanwezig zijn, waar een ophogingspakket op aanwezig is. Op basis van het in de ophogingslagen aangetroffen aardewerk kan worden geconcludeerd dat dit in ieder geval vanaf de 16^e eeuw is opgeworpen, maar gezien de ouderdom van de kerk kan een vroegere datering niet worden uitgesloten. In boring 3 is mogelijk gestuit op funderingen van een voorganger van de kerk en ter plaatse van 7 is gestuit op botmateriaal.

3.4 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

- *Is / zijn de genoemde hypothese(s), zoals vermeld in de specifieke archeologische verwachting, juist?*

De hypothesen zijn deels juist. In een aantal boringen, met name rond de kerk, zijn oever- en beddingafzettingen van de Kromme Rijn aangetroffen. In de overige boringen kon, door aanwezigheid van ondoordringbaar materiaal, niet tot in de natuurlijke afzettingen worden geboord. In alle boringen is een ophogingspakket aangetroffen, waarin materiaal uit de Nieuwe tijd is aangetroffen. Op basis van historische bronnen kunnen hierin oudere resten worden verwacht.

- *Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?*

Nee, de specifieke archeologische verwachting hoeft niet te worden aangepast. In de oeverafzettingen van de Kromme Rijn kunnen archeologische waarden daterend uit de perioden Bronstijd – Vroege Middeleeuwen aanwezig zijn. In het ophogingspakket worden resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd verwacht. Specifiek kunnen graven en oude fundamenten worden aangetroffen. Ook archeologische waarden daterend van voor de bouw van de kerk op deze locatie kunnen worden aangetroffen.

- *Is het plangebied voldoende onderzocht? Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig?*

Nee, het plangebied is nog niet voldoende onderzocht. Geadviseerd wordt een proefsleuvenonderzoek uit te voeren, teneinde de verwachte archeologische resten in kaart te brengen. Een en ander wordt nader toegelicht in onderstaande aanbeveling.

4 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om in het plangebied een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P), teneinde gaafheid, omvang, datering en conservering van archeologische resten te onderzoeken. Het betreft in principe enkel de locatie waar de bodem verstoord zal gaan worden door eventuele toekomstige nieuwbouw. De locatie hiervan is op moment van schrijven nog niet bekend.

De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer**, 2001: *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Assen, Koninklijke Van Gorcum.
- Berkel, G. van & K. Samplonius**, 2007: *Nederlandse plaatsnamen, herkomst en historie*, Utrecht.
- Bosch, J.H.A.**, 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Kappel, K. van**, 2007: *Gemeente Utrecht, Utrecht, Gansstraat 38 t/m 44, Een Bureauonderzoek*, ADC-rapport 1195, Amersfoort.
- Kars, H. & A. Smit** (red.), 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies 1).
- Klerks, K. & M. Simons**, 2011: *Archeologische beleidskaart voor het buitengebied van Bunnik en de kernen Bunnik, Odijk en Werkhoven, Toelichting op de totstandkoming en koppeling met de ruimtelijke ordening (planregels)*, Vestigiarapport V793, Amersfoort.
- Leuvering, J.H.F.**, 2006: *Bureauonderzoek en karterend veldonderzoek d.m.v. boringen, Scholeneiland en Anne Frankschool te Bunnik*, Synthegra Archeologie Rapport 176167, Doetinchem.
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhoff & T.E. Wong**, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Geologie van Nederland, deel 7, Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO, Groningen/Houten.
- Nederlands Normalisatie-Instituut**, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
- Stichting voor Bodemkartering**, 1966: *Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000 blad 32 West Amersfoort*, Rijswijk.
- Stichting voor Bodemkartering**, 1982: *Geomorfologische kaart van Nederland schaal 1:50.000, blad 32 Amersfoort*, Wageningen.
- Van Hoogevest Architecten**, 2010: *Haalbaarheidsstudie dorpskerk Bunnik, Herinrichting en uitbreiding kerkgebouw*, Amersfoort.
- Vos, W.K.**, 2009: *Bataafs platteland. Het Romeinse nederzittingslandschap in het Nederlandse Kromme-Rijng gebied*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 35).

Geraadpleegd kaartmateriaal

Bureau Militaire Verkenningen, 1873, 1882, 1910, 1913, 1920 en 1932 en 1943: *Werkhoven, blad 465, 1:25.000*.

Geraadpleegde websites

<http://archis2.archis.nl>
<http://www.ahn.nl/viewer>
<http://www.bodemloket.nl>
<http://www.kich.nl>
<http://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/cultureel-erfgoed/archeologie/cultuurhistorie/>
<http://www.watwaswaar.nl>

Lijst van afbeeldingen en tabellen

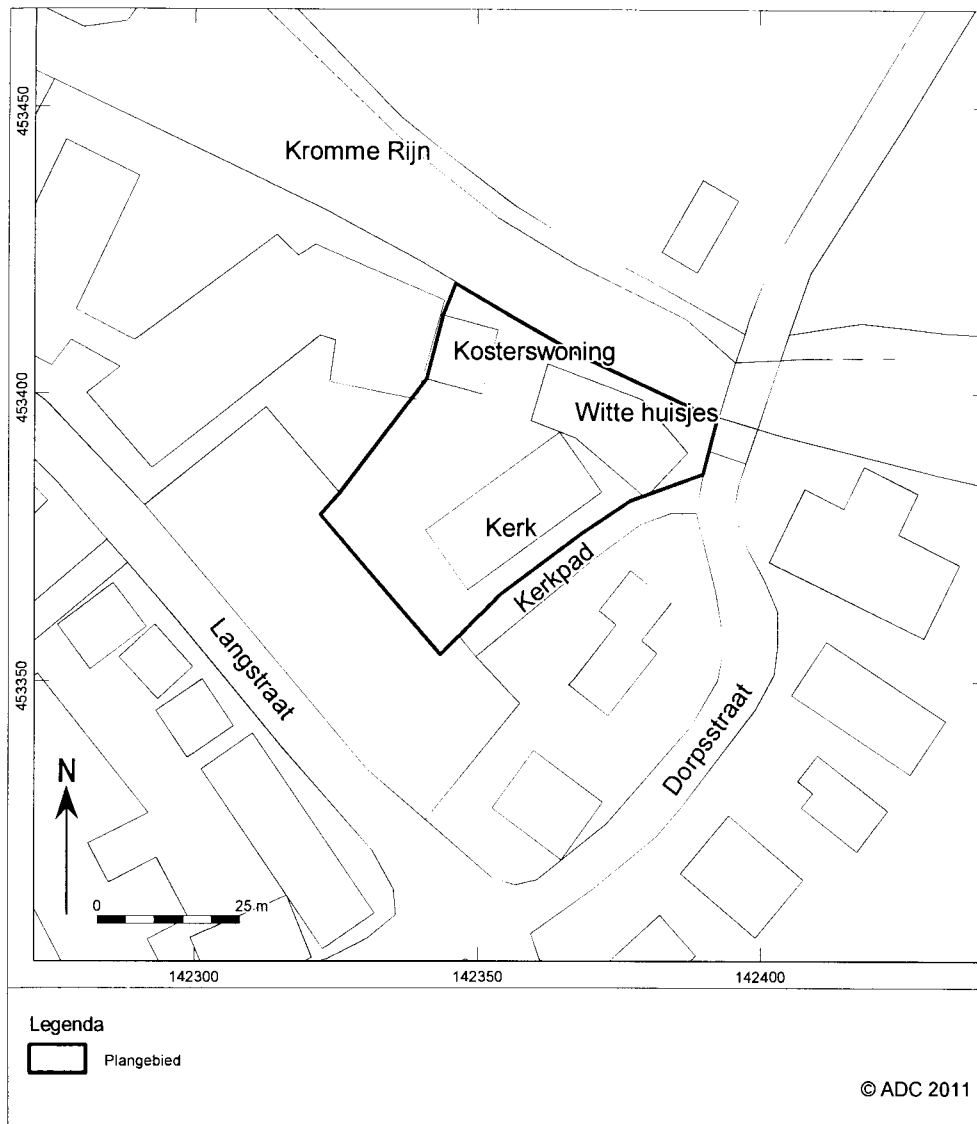
- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied *het*
— Afb. 3 Locatie van het plangebied op de Minuutplan uit ca. 1811-1832
Afb. 4 Locatie van het plangebied op de Bonnekaart uit 1873
Afb. 5 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
Afb. 6 Boorpuntenkaart

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

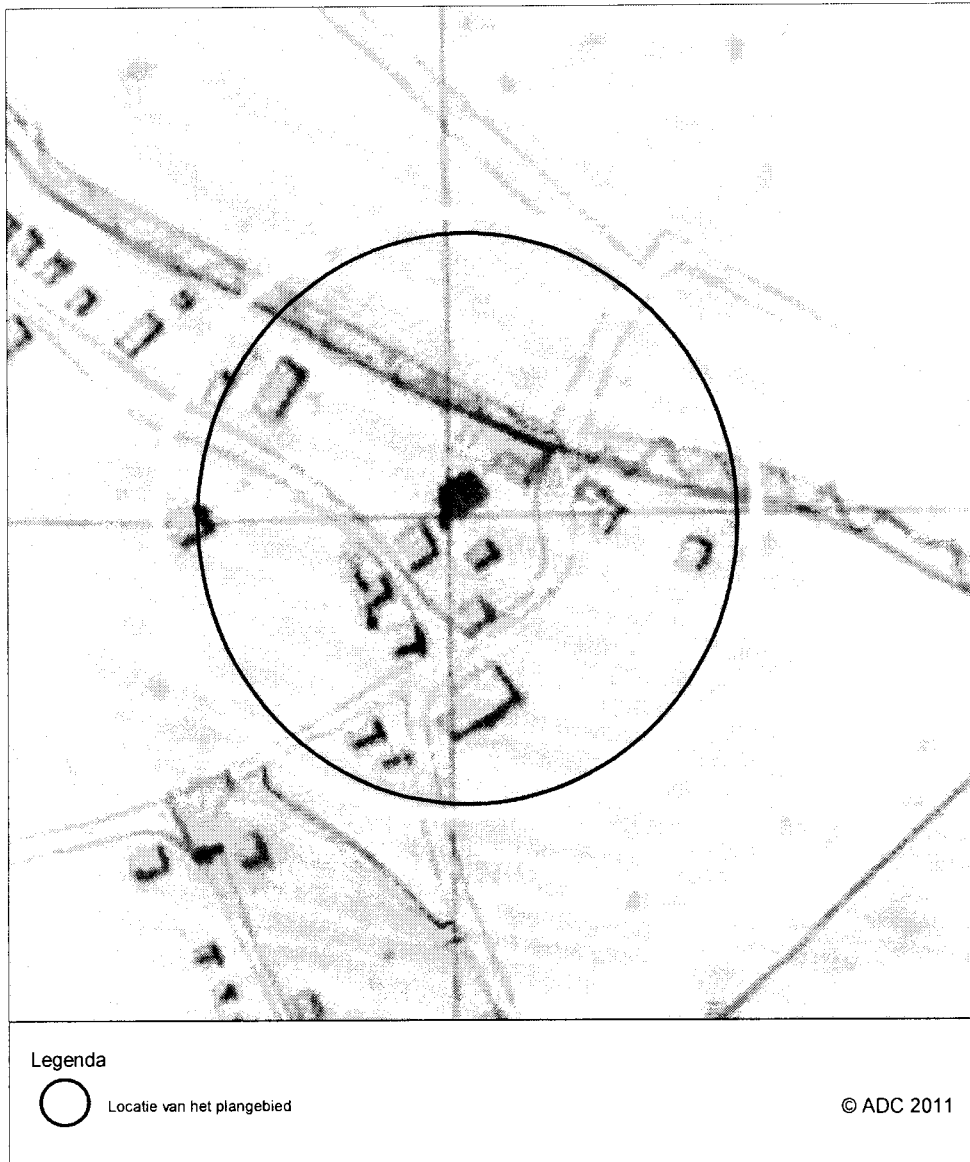
Tabel 2. Archeologische indicatoren en vondsten

Afb. 1 Locatie van het plangebied

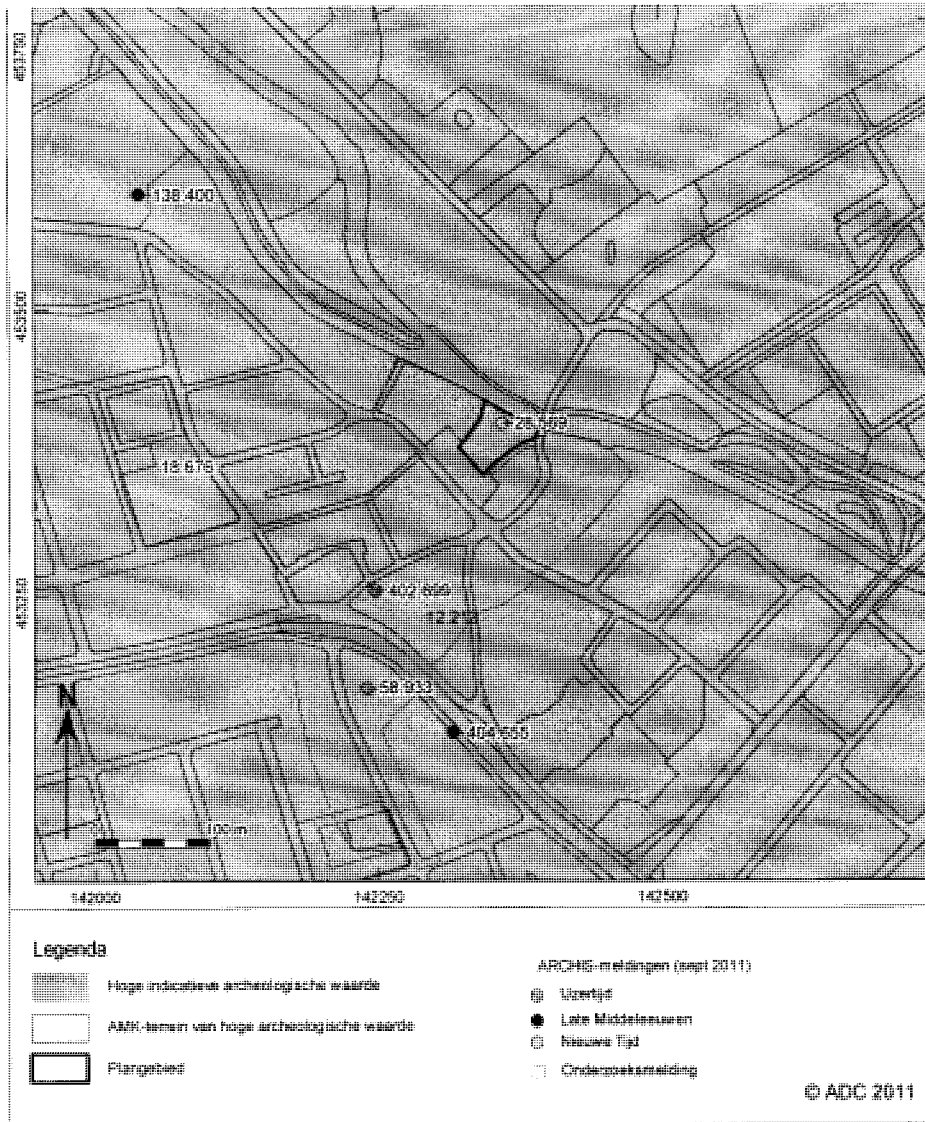
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

Afb. 3 Locatie van het plangebied op de Minuutplan uit ca. 1811-1832
het

Afb. 4 Locatie van het plangebied op de Bonnekaart uit 1873

Afb. 5 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Legenda

Plangebied	Boring gestuit op baksteen
Boorpunt met nummer	Boring gestuit op bot

© ADC 2011

Afb. 6 Boorpuntenkaart

Bijlage 1 Boorgegevens

nummer	maatvelthoogte (cm) NAP	bovengrens (cm onder mv)	ondergrens (cm onder mv)	grondsoort	bijmenging	zandmediaan	Kleur	Kalkgehalte	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	Overig
1	340	0	20	klei sterk zandig; zwak humeus	sterk zandig; zwak humeus		bruin-grijs	kalkrijk		spoor puinresten	bouwvoor
		20	105	klei zwak zandig; zwak humeus	zwak zandig; zwak humeus		bruin-grijs	kalkrijk		weinig baksteen; weinig puinresten	mortel, leisteen, aardewerk op 50-70
		105	130	klei sterk siltig	sterk siltig		licht-bruin-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken	spoor baksteen; spoor puinresten	spoor schelpmateriaal
		130	175	klei sterk siltig	sterk siltig		licht-bruin-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken, spoor ijzerconcreties		weinig zandlagen
		175	185	zand zwak siltig	zwak siltig	matig fijn	licht-bruin-grijs	kalkrijk	weinig roestvlekken		
2	350	0	15	klei sterk zandig; matig humeus	sterk zandig; matig humeus		bruin-grijs	kalkrijk		spoor puinresten; spoor baksteen	
		15	55	klei matig zandig	matig zandig		grijs-bruin	kalkrijk		spoor baksteen; spoor aardewerkfragmenten	mortel, leisteen; aardewerk op 110
		55	160	klei sterk siltig	sterk siltig		grijs-bruin	kalkrijk			weinig zandlagen
		160	200	klei matig zandig	matig zandig	matig fijn	licht-bruin-grijs	kalkrijk	spoor roestvlekken		
		200	215	zand zwak siltig	zwak siltig		licht-grijs-bruin	kalkrijk			
3	350	0	50	klei sterk zandig; matig humeus	sterk zandig; matig humeus		donker-bruin-grijs	kalkrijk		weinig baksteen; weinig puinresten	mortel, leisteen, grindjes
		50	150	klei matig zandig; zwak humeus	matig zandig; zwak humeus		bruin-grijs	kalkrijk		weinig baksteen; weinig puinresten	mortel, veel leisteen tussen 80 en 110, gestuit op baksteen
4	390	0	30	klei matig zandig; matig humeus; matig grindig	matig zandig; matig humeus; matig grindig		donker-bruin-grijs	kalkrijk		weinig baksteen	aardewerk op 30, mortel
		30	80	zand kleilig; zwak humeus; zwak grindig	zwak kleilig; zwak humeus; zwak grindig	matig grof	bruin-grijs	kalkrijk		veel baksteen	veel mortel
		80	110	klei zwak humeus; zwak zandig	zwak humeus; zwak zandig		bruin-grijs	kalkrijk		weinig baksteen	mortel, enkel grindje, gestuit op baksteen
5	330	0	30	klei zwak zandig; zwak humeus	zwak zandig; zwak humeus		bruin-grijs	kalkrijk		weinig baksteen; weinig sintels	mortel; bouwvoor
		30	45	zand zwak siltig	zwak siltig	matig grof	bruin-grijs	kalkrijk		veel baksteen	grote brokken mortel
		45	120	klei sterk siltig; zwak humeus	sterk siltig; zwak humeus		bruin-grijs	kalkrijk		weinig baksteen	mortel, veel leisteen
		120	140	klei sterk siltig; zwak humeus	sterk siltig; zwak humeus		bruin-grijs	kalkrijk		weinig baksteen	leisteen
		140	200	klei sterk siltig	sterk siltig		licht-bruin-grijs	kalkrijk	spoor roestvlekken		veel zandlagen; sterk gelaagd, matig grof zand aan basis
6	330	0	20	klei sterk zandig; matig humeus	sterk zandig; matig humeus		grijs-bruin	kalkrijk		weinig baksteen; spoor puinresten	weinig zandlagen
		20	120	klei zwak zandig; zwak humeus; zwak grindig	zwak zandig; zwak humeus; zwak grindig		grijs-bruin	kalkrijk			
		120	160	klei sterk siltig	sterk siltig		licht-bruin-grijs	kalkrijk	spoor roestvlekken		
7	320	0	30	klei zwak zandig; matig humeus	zwak zandig; matig humeus		donker-bruin-grijs	kalkrijk		weinig baksteen	mortel, leisteen
		30	110	klei sterk siltig	sterk siltig		bruin-grijs	kalkrijk		weinig baksteen	mortel, leisteen
		110	160	klei zwak zandig	zwak zandig		bruin-grijs	kalkrijk	spoor roestvlekken	spoor baksteen	mortel, leisteen, bot op 150, gestuit op bot

Plan van Aanpak

Project : Bunnik Dorpskerk
Type onderzoek : verkennend en ~~karterend~~ booronderzoek

Administratieve gegevens van het plangebied

Provincie:	Utrecht
Gemeente:	Bunnik
Plaats:	Bunnik
Toponiem:	Kerkpad 2 – herontwikkeling Dorpskerk
Kadastrale gegevens:	Bunnik sectie nr. 5442
Kaartblad:	32C
Oppervlakte plangebied	2160 m ²
Coördinaten:	142.346/453.419 (N); 142.393/453.396 (O); 142.346/453.355 (Z); 142.322/4503.379 (W)
Bevoegde overheid:	gemeente Bunnik, <i>mevr. S. Bos</i>
Deskundige namens de bevoegde overheid:	dhr. P.C. de Boer (regio-archeoloog Zuidoost-Utrecht)
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	48602
ADC-projectcode:	4130729
Periode van uitvoering:	september en oktober 2011
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identificer.nl/?identificer=urn:nbn:nl:ui:13-2urs-73

datum : 27 september 2011
opdrachtgever : Bügel Hajema
uitvoerder : ADC ArcheoProjecten bv

Een kaart met het onderzoeks- en plangebied is weergegeven op afb. 1.

Alle bij de uitvoering van het onderzoek betrokken partijen: J.M. Blom (prospector) & J.A.G. van Rooij (prospector).

Situatie:

aanleiding onderzoek : (ver)nieuw(d) kerkelijk centrum
oppervlakte onderzoeksgebied : 2160 m²

Bron	Informatie
Geologie ¹	Formatie van Echteld/Formatie van Nieuwkoop; rivierklei en –zand met inschakelingen van veen (Ec2)
Geomorfologie ²	bebouwd, vermoedelijk rivieroeverwal (3K25)
Bodemkunde ³	bebouwd, vermoedelijk kalkhoudende ooivaaggronden (Rd90A)
Meandergordels ⁴	Kromme Rijn (ca. 1050 v. Chr – 1122 na Chr.)
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ⁵	geen elementen

Verwachtingsmodel⁶

In het plangebied kunnen archeologische waarden voorkomen vanaf de Bronstijd. Deze kunnen worden aangetroffen in en/of op de oeverafzettingen van de Kromme Rijn. In deze afzettingen worden waarden uit de perioden Bronstijd – Late Middeleeuwen verwacht.

¹ De Mulder et al. 2003.

² Stichting voor Bodemkartering 1982.

³ Stichting voor Bodemkartering 1966.

⁴ Berendsen & Stouthamer 2001.

⁵ <http://www.ahn.nl/viewer>

⁶ Blom 2011.

De resten manifesteren zich naar verwachting als een archeologische laag, bestaande uit een vermenging van onder meer kleine fragmenten aardewerk, houtskool en bot met het oorspronkelijke substraat. De meeste typen archeologische resten (bot, houtskool, aardewerk, metaal) zijn door de vermoedelijk natte en zuurstofloze condities goed geconserveerd.⁷ De beperkte beschikbare gegevens laten niet toe, het complextypen en de omvang van de verwachte resten nader te specificeren.

met De afzettingen van de Kromme Rijn worden vermoedelijk afgedekt door een ophogingspakket van huishoudelijk afval, dat vanaf de Late Middeleeuwen is gevormd. De dikte hiervan is niet bekend. Vanwege de aanwezigheid van de dorpskerk in het plangebied, worden resten die met deze bebouwing samenhangen verwacht, zoals graven en funderingen. Ook archeologische waarden daterend van voor de bouw van de kerk op deze locatie kunnen worden aangetroffen. Daarnaast kunnen kuilen, greppels en putten worden aangetroffen. Er zijn geen aanwijzingen dat de bodem diep is verstoord.

Doelstelling

Het doel van het veldwerk is het toetsen van de resultaten van het eerder uitgevoerde bureauonderzoek. Het veldwerk betreft de verkennende fase van het onderzoek.

Vraagstelling

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld:

- Is / zijn de genoemde hypothese(s), zoals vermeld in de specifieke archeologische verwachting, juist?
- Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?
- Is het plangebied voldoende onderzocht? Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig?

Operationalisering

Het veldonderzoek wordt uitgevoerd zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.2, in het bijzonder het hoofdstuk "inventariserend veldonderzoek". Het veldonderzoek zal bestaan uit een booronderzoek (specificatie VS03).

Y s Een verkennend booronderzoek is geschikt voor het bepalen van de bodemopbouw en het uitsluiten van kansarme zones en het selecteren van kansrijke zone voor eventueel vervolgonderzoek. Tevens zal de boorstrategie worden afgestemd op aan het maaiveld zichtbare (geologische) verschijnselen door middel van een visuele inspectie.

Op basis van de nu bekende gegevens zijn vier boringen gepland. Deze worden zo optimaal mogelijk verspreid over het plangebied. De boringen worden gezet met een 7cm Edelmanboor en een 3cm guts tot op het archeologisch relevante niveau, de beddingafzettingen van de Kromme Rijn, maximaal 300 cm –mv. Het opgeboorde materiaal wordt bestudeerd op het voorkomen van archeologische indicatoren door het te versnijden en/of verbrossen.

De bodemtextuur en archeologische indicatoren worden beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO⁸ waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN 5104⁹ wordt gehanteerd. De X en Y coördinaten van de boringen worden ingemeten met een meetlint ten opzichte van de locale topografie. De Z coördinaat wordt bepaald aan

⁷ Kars & Smit 2003.

⁸ Bosch, J.A.H., 2000. Standaard Boor Beschrijvingsmethode, Versie 5.1. Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO, rapport NITG 00-141-A, Zwolle

⁹ Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. NEN 5104. Normcommissie 351 06 Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters, Delft.

de hand van de topografische kaart schaal 1:25000. De bodems worden beschreven volgens de handleiding bodemgeografisch onderzoek van het DLO-Staringcentrum.¹⁰

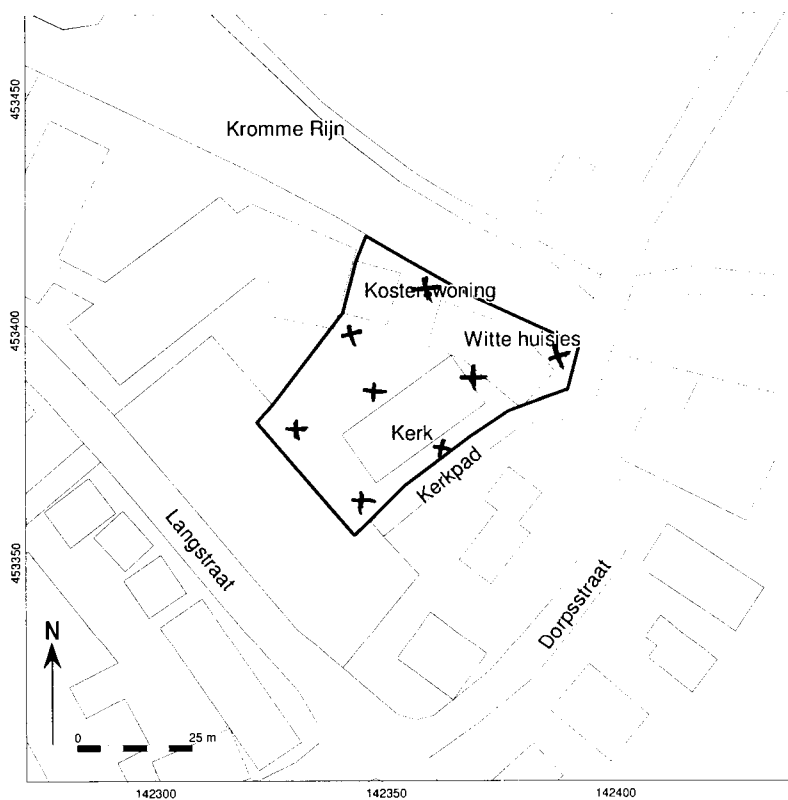
Rapportage

In een rapport zullen de bevindingen van het onderzoek worden samengevat. Het veldonderzoek wordt gerapporteerd conform specificaties VS05, VS06 en VS07. Het rapport besluit met een advies over hoe om gegaan moet worden met eventuele archeologische waarden en met daarbij eventueel een advies voor vervolgonderzoek. Het vervolgonderzoek kan bestaan uit: geen actie, beschermen of aanvullend onderzoek. Het rapport zal in conceptvorm worden aangeboden aan de opdrachtgever. Het commentaar wordt verwerkt in het definitieve rapport.

Planning

Het veldwerk zal worden uitgevoerd op donderdag 6 oktober.

De definitieve aanvangsdatum is in overleg met de opdrachtgever vastgesteld. Het is mogelijk dat tijdens het veldonderzoek vastgesteld wordt dat afgeweken moet worden van het plan van aanpak, of dat meer- of minderwerk nodig is. In dit geval wordt overleg gepleegd met de opdrachtgever. De opdrachtgever heeft de mogelijkheid na afloop van het veldwerk te informeren naar voorlopige resultaten van het onderzoek.

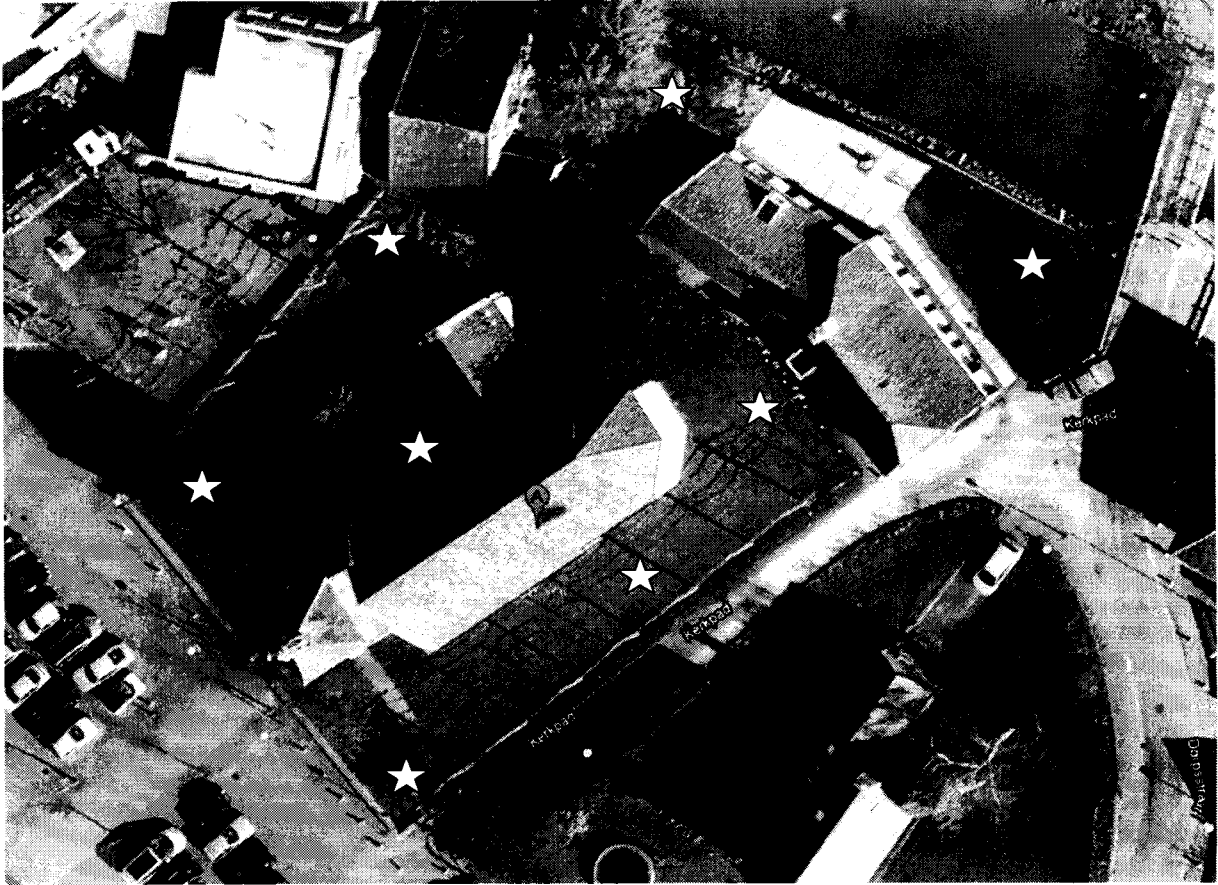
Voorstel boorpunten.
Zie bijlage.

Legenda
Plangebied

© ADC 2011

Afb. 1 Detailkaart van het plangebied

¹⁰ Cate, J.A.M. ten, A.F. Holst, H. Kleijer & J. Stolp, 1995. Handleiding bodemgeografisch veldonderzoek. Richtlijnen en voorschriften, deel A: Bodem. Technisch document 19A, DLO-Staring Centrum, Wageningen.

Bijlage: boorplan Kerkpad 2